

יעקב ועשו

עיון בפרשת השבוע על פי ה"משך חכמה"

ברוחא והוא כדמיון נשיכת נחש להטיל בו ארס. וז"ש ר' ינאי א"כ למה נקוד עליו אלא בודאי שניהם אמת, היינו הכתב והנקודה, זה מורה על שנכמרו רחמיו עליו שלא יחרגנו וזה מורה שרצה להטיל בו וזהמא וטומאה, אך בזה שוב נעשה צוארו של יעקב א"כ של שיש, היינו כמו שיש שאינו מקבל טומאה דכלי אבנים כלי גללים כלי אדמה לאו בני קבולי טומאה נניהו, ומש"ה לא קאמר כברול ונחושת דפשוטי כלי מותבת טומאים:

8. עין אי"ה שבת א', ב', ע"ד
היא חמתא דהה סניאה לה לכלתה, א"ל זיל איקשיט נמשחא דאפרמא, אולא איקשיט, כי אתאי א"ל זיל איתלי שרגא, אולא איתלא שרגא, אינפח בה נורא ואכלתה. מה שיש בפרט יש בכלל, שונאים בנפש הנראים כאוהבים, המיעצים עצות כלליות לכלל האומה הישראלית, שסוף העצות הרעות הללו להבעיר אש במחנה ישראל, להבעיר כל קודש. בתחילה הנה העצה של הקישוט החיצוני הנפרז בעצמו אינה רעה כ"כ, אבל כמה עלולה היא להסיע את הלב מהטהרה הפנימית, מקדושת התורה והמצות שהיא מעוזן של ישראל. אותו הקישוט החיצוני, הממלא את כל הנימוס וההליכה החיצונית ע"פ יפירותו של יפת במדה נפרזה יותר מדא, בדרכים כאלה שעלולים הם להביא תקלה, הם רק הכנה להשחתה הבאה אח"כ. אחרי העצה של הקישוט החיצוני הלוקח כולו מדרכי העמים הרחוקים מאד מהליכות חיינו הפנימיים, הנה תבא ההסתה לעשות עיקר יסודי ג"כ חכמת העמים וספרותם, הנובעת מבאר נכריה. וכשמתקבץ יחד הנימוס החיצוני, שהוא כולו שלא לישראל ותורתו, עם אותו האור הזר, אש זרה, השורף בחומו ובנטייתו כל רגשי קודש, עלול הוא לשרוף כל מועדי אל בארץ. ע"כ בזהירות גדולה ויתירה צריך שיוקח כפי הצורך הראוי מה שיראה ע"פ תורת אמת לקרב איזה ענינים מהדברים החיצוניים, בלא להשען על היועצים לפי דרכם החפצים בשריפת נשמה הישראלית, האומרים כהיא חמתא, זילי איקשיט נפשך, ואח"כ איתלי נורא, אבל מה נוראה היא האחרית, אשרי שומר נפשו ונוצר דרכו.

9. העמק דבר בראשית ל"ג, ד'
ויבכו. שניהם בכו. בא ללמד דגם יעקב נתעורר עליו לשעה זו אהבה לעשו וכן לדורות בשעה שזרע עשו מתעוררים ברוח טהרה להכיר את זרע ישראל ומעלתם או גם אנחנו מתעוררים להכיר את עשו כי אחינו הוא וכמו שרבי הי' אהב אמתו לאנטונינוס וכן הרבה:

5. **בראשית רבה ע"ח, ט'**
וירץ עשו לקראתו וישקהו נקוד עליו אר"ש בן אלעזר בכל מקום שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על הכתב אלא מלמד שנכמרו רחמיו באותה השעה ונשקו בכל לבו אמר לו ר' ינאי אם כן למה נקוד עליו אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקהו שיניו של אותו רשע ומה ת"ל ויבכו אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שיניו ר' אבהו בשם ר' יוחנן מיייתי לה מן הכא (שיר ז) צוארך כמגדל השן וגו':

6. **רש"י בראשית ל"ג, ד'**
וישקהו – נקוד עליו וק חולקין בדבר הזה צדדיהם לספרי יק שרשקו נקודה זו לומר שלא נשקו ככל לבו (צ"ל) אר"ש בן יוחאי הלכה הוא צידוע ששקו שונא ליעקב אלא שנכמרו רחמיו בלוחה שעה ונשקו ככל לבו (צ"ל):

7. **שם משנאול וישלה תרע"ו**
וירץ עשו לקראתו וישקהו. במד"ר (פ' ע"ה) אמר ר' שמעון ב"א בכ"מ שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה, כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על הכתב אלא מלמד שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו, א"ל ר' ינאי א"כ למה נקוד עליו אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו ונעשה צוארו של יעקב של שיש וכו'. ויש לדקדק מ"ש של שיש דנקט ולא מתכת שהיא דבר קשה, ובכל מקום שבא להמשיך דבר קשה משלהו לברזל ונחושת, כענין שכתוב (דברים כ"ח) והיו שמוך אשר על ראשך נחושת והארץ אשר תחתיך ברזל, וכן (שם ל"ג) ברזל ונחושת מנעלך. ונראה דהנה בעיקר מחלוקתם אם בא לנשכו או שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו, יש לפרש באופן שיהיו כל דברי חכמים מקומיים כי אלו ואלו דברי אלקים חיים. והיינו עפ"מ שפירשו המפרשים בפסוק הצילני נא מיד אהי מיד עשו שיותר הי' ירא מן האהבה והקירוב והחיבור של עשו ממה שהי' ירא מהרבו הקשה, והיינו שלא יטמא אותו בדביקותו אליו למשכו ברשתו ולהכניס בו כחות רעים המושכים לרע, והי' ירא גם מהרבו פן יבוא והכחו אם על בנים. והנה מה שנכמרו רחמיו עליו באותה פעם שייך לומר על חלק ההריגה בהרבו שלא יכהו אם על בנים, אבל על החלק מה שהי' ירא ממנו שלא יטמאהו על זה אין שייך שימנע מחמת שנכמרו רחמיו עליו, אדרבה מחמת שנכמרו רחמיו הי' יותר משתדל להיות אתו כאיש אחד הברים ככל תאוה רעה. וע"כ שניהם אמת שנכמרו רחמיו עליו באותה פעם ונשקו בכל לבו, היינו שסילק ממנו הרצחה, אבל בא לנשכו, היינו להטיל בו וזהמא וטומאה ע"י דביקותו אצלו והנשיקין הם התדבקות רוחא

1. **בראשית כ"ה, כ"ג**
ויאמר יהוה לה שני גוים בבטןך ושני לאמים ממועיקך יפרדו וילאם מלאם יאמין ורב יעבד צעיר:

2. **בראשית ל"ג, ד'**
וירץ עשו לקראתו וישקהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:

3. **משך חכמה בראשית כ"ה, כ"ג**
שני גוים בבטןך – זה אנטונינוס ורבי וכו' (רש"י, עבודה זרה דף יא) הענין דשרה ברהר חלק הטוב, וחלק הרע נטלה הגר וכמו שאמ' עד יעקב אבינו לא פסקה וזהמה (שבת קמ"ו) וכיון שראתה שהבנים מתרועעים וכשהולכת לבית ע"ז עשו מפרסס לצאת הרי כאן האחד טוב והאחד רע ולמה זה אנכי שלא כדרך שרה שלרבה ניתן גם את הטוב גם את הרע ולא ביררו לה הטוב לעצמו והשיבו לה שני גוים זה אנטונינוס הרי שבחלק הרע שלך מעורבב גם הטוב ולכן המה שניהם בבטןך ודו"ק.

4. **משך חכמה בראשית כ"א, י"ב**
כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה – רע והנפש של האדם הוא שכל נברל רק שלא נשתלם עד בואו לעולם ואז נעשה מנברל מחובר להמין ואחרי הפרד החומר אז דבוק לנפש זולתו במה שהשתלם ממנו וזה אינו מובן למי שדבוק בחומר ולכן מצאנו בגמ' (בבא קמא קיא:) כד שכיבנא ר' אושיעיא נפיק לותי דמתריענא מתנ"י כותי' הרי דהנפשות דבוקות ומיוחסות זה לזה במה שנשתלמה אחת מחברתה, והנה אמרו שבת קמ"ז עד ג' דורות לא פסקה כו' כי מאברהם נטלה שרה את הטוב והזוהמה נטלה הגר ובאברהם היה הזוהמה מה שטעה בדיעת אלדות טרם שהכיר את בוראו ושרה ברהר ממנו הצדק והטוב לבד לכן ילדה את יצחק ולכן נאמר כל אשר כו' שהיא אינה בוררת רק הטוב לכן המליצו ז"ל בפרק חזקת (בבא בתרא נח) לר' בנאה וכו' דחזי דגני אברהם בכנפי' דשרה וקא מעיינה בראשו שרואה רק לברור הטוב מראשי' והדיעות הצודקות והקדושות אשר העלה בעצם עיונו אחרי הכרתו את בוראו בשלמות בזה האופן הוא מיוחס הבור הנפשות וצדויותיהם הנברלות במה שנשתלמו זה מזה ויעוין שו"ת רשב"א סי' תמ"ה להבדירי בזה.